

УДК 658.168:336.631.162

СПЕЦИФІКА УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНИМИ БІОЛОГІЧНИМИ АКТИВАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Н.В. Смирнова, Г.І. Дідур

Одеський державний аграрний університет

Анотація. Деталізовано поняття операційних біологічних активів сільськогосподарських підприємств та елементи у їх складі. Досліджено особливості формування операційних біологічних активів в аграрному бізнесі. Здійснено аналіз динаміки зміни вартості і частки довгострокових та поточних операційних біологічних активів сільськогосподарських підприємств України у складі сукупних активів. Виявлено фактори, що вплинули на зміну вартісних і структурних показників операційних біологічних активів сільськогосподарських підприємств. Виявлені проблеми управління операційними біологічними активами в аграрних формуваннях України та намічені шляхи їх вирішення.

Ключові слова: активи; операційні біологічні активи; управління; сільське господарство; облік; рослинництво; тваринництво.

Вступ. При формуванні системи операційного та фінансового менеджменту будь-якого сільськогосподарського підприємства України питання управління операційними активами є одними з найважливіших.

Швидкі зміни та значна кількість реформ в аграрному секторі країни викликають необхідність формування ефективної системи управління активами сільськогосподарських підприємств. Проте наслідки здійснених реформ в аграрній сфері не забезпечили високих фінансових результатів та значного зростання добробуту аграріїв. Особливо глибоку кризу переживає галузь тваринництва, тому виникає потреба в пошуках нових шляхів виходу із неї.

Зважаючи на євроінтеграційні процеси в сучасному суспільстві, перехід на світові стандарти виробництва і збуту продукції, слід зауважити, що менеджмент аграрного підприємства завжди повинен будуватись як єдина система. Функціонування даної системи, в першу чергу, залежить від якості управління біологічними активами, які є основою функціонування капіталу сільськогосподарського підприємства.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що більшість праць з питань управління біологічними активами знаходяться в площині бухгалтерського обліку. Методологію бухгалтерського обліку біологічних активів, запроваджену П(С)БО 30 «Біологічні активи» [1], проблеми її практичного застосування, вплив на достовірність облікової інформації вивчали: М.Ф. Огійчук [3], Л.К. Сук [4], В.М. Жук, О.П. Клименко [7], Н.В. Гончаренко [8], В.А. Кононенко [10] та інші.

Незважаючи на численні наукові напрацювання в частині бухгалтерського обліку біологічних активів, залишається ще ряд системних теоретико-методологічних, практичних і організаційних проблем, які потребують подальшого ґрунтовного дослідження та практичного вирішення. Зокрема, відсутнє однозначне трактування сутності операційних біологічних активів сільського господарства, не повною мірою розкриті їх особливості, актуальним є питання класифікації видів даних активів, а також розробка напрямів удосконалення управління операційними біологічними активами.

Отже, вирішення проблеми удосконалення операційного та фінансового менеджменту сільськогосподарських підприємств через управління операційними біологічними активами, на нашу думку, вимагає подальших досліджень.

Формулювання цілей статті. Виходячи з вищесказаного, цілями статті є наступні:

- 1) деталізувати поняття та склад операційних біологічних активів сільськогосподарських підприємств;
- 2) дослідити особливості формування операційних біологічних активів

в сільському господарстві;

3) проаналізувати динаміку зміни довгострокових та поточних операційних біологічних активів сільськогосподарських підприємств та фактори, що на неї вплинули;

4) виявити проблеми управління операційними біологічними активами сільськогосподарських підприємств та намітити шляхи їх вирішення.

Результати досліджень. Досліджуючи специфіку управління операційними біологічними активами, в першу чергу, слід більш чітко деталізувати питання сутності та складу операційних біологічних активів. Згідно Н(С)БО 1, операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. При цьому основна діяльність – це операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу [1].

Тому, згідно стандартів бухгалтерського обліку, ми вважаємо, що операційні біологічні активи сільськогосподарських підприємств – це та їх частина, що безпосередньо використовується при виробництві продукції рослинництва і тваринництва.

В складі активів сільського господарства можна виокремити дві групи біологічних активів – поточні біологічні активи та довгострокові біологічні активи, а також похідні від них додаткові біологічні активи. Згідно Н(С)БО 30, в результаті біологічних перетворень від біологічних активів отримують сільськогосподарську продукцію, та інші економічні вигоди.

До довгострокових біологічних активів належать біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи або в інший спосіб приносити економічні вигоди протягом періоду, що перевищує 12 місяців (або операційний цикл, якщо він більше 12 місяців), та біологічні активи, що створюються протягом періоду, більшого ніж один рік, за винятком тварин на вирощуванні і відгодівлі [2]. Тобто, ми можемо виділити дві окремі групи за галузями: довгострокові біологічні активи рослинництва і

тваринництва.

До довгострокових біологічних активів рослинництва належать штучні багаторічні насадження: плодово-ягідні насадження усіх видів (дерева та чагарники); озеленювачі та декоративні насадження на вулицях, площах, у парках, скверах, на території підприємства і в дворах житлових будинків; живоплоти; снігозахисні та полезахисні смуги; яро-балкові насадження; інші штучні багаторічні насадження [3].

Виходячи з цього, до операційних довгострокових біологічних активів рослинництва в сільському господарстві ми можемо віднести лише такі штучні багаторічні насадження як: плодово-ягідні насадження усіх видів – зерняткові (яблуна, груша, айва); кісточкові (слива, вишня, абрикос тощо); горіхоплідні (волоський горіх, фундук, мигдаль тощо); ягідні насадження (суниця, полуниця, смородина, агрус, чорноплідна горобина тощо); виноградні насадження; плантації хмелю.

Даний вид біологічних активів поділяється на зрілі та незрілі [4]. Зрілими вважаються багаторічні насадження, які вступили до плодоносного віку. яблуна, груша (підщепа сильноросла крона округла) – 7-8 років від посадки; яблуна, груша (підщепа середньоросла, крона округла або плоска) – 6 років від посадки; яблуна, груша (підщепа слаборосла, крона плоска) – 5 років від посадки; вишня, персик - 5 років від посадки; слива, черешня, абрикос - 6 років від посадки; горіх грецький - 8 років від посадки; суниця – 2 роки від посадки; малина, малина на шпалері – 3 роки від посадки; смородина, агрус, виноград - 4 роки від посадки. Молоді насадження до початку плодоношення належать до незрілих довгострокових біологічних активів.

До довгострокових біологічних активів тваринництва належить основне стадо великої рогатої худоби, свиней, овець та кіз.

Отже, в операційному та фінансовому менеджменті сільськогосподарських підприємств слід зважати, що до складу активів в сільському господарстві також входять живі організми – тварини (робоча і продуктивна худоба) і рослини (багаторічні насадження). Вартість цих видів

активів, відображена у балансі як довгострокові біологічні активи, до певного періоду, який залежить від фізіологічних процесів, не тільки не зменшується в процесі використання, але і зростає (табл. 1).

Таблиця 1

Вартісні і структурні показники довгострокових біологічних активів сільськогосподарських підприємств України на кінець року

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015 р. (+;-) від 2013 р.
Вартість довгострокових біологічних активів на кінець року, млн. грн.	7685,3	7418,5	8099,7	414,4
Питома вага довгострокових біологічних активів у складі активів, %	2,5	1,9	1,2	-1,3
Питома вага довгострокових біологічних активів у складі необоротних активів, %	6,5	6,0	4,7	-1,8
Питома вага довгострокових біологічних активів у складі операційних необоротних активів, %	9,2	8,5	7,1	-2,1

Джерело: розраховано авторами на основі даних <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Дані табл. 1 свідчать про зростання вартості довгострокових біологічних активів сільськогосподарських підприємств України при одночасному скороченні їх питомої ваги як у складі сукупних активів, так і у складі необоротних. Така ситуація свідчить, що небіологічні активи аграрних підприємств зростають швидшими темпами, ніж біологічні. Тобто, зростання вартості даного виду активів викликане виключно зростанням цін та собівартості. Власники сільськогосподарських підприємств інвестують більше коштів в інші види активів, в основному, в машини і обладнання.

Крім того, слід зауважити, що вказане скорочення питомої ваги викликане, в першу чергу зменшенням вартості довгострокових біологічних активів галузі тваринництва. Такий висновок підтверджують дані табл. 2.

Можна помітити чітку тенденцію до скорочення поголів'я худоби та птиці в сільськогосподарських підприємствах України в період 1960-2015 р.р. Так, поголів'я великої рогатої худоби скорочувалось щорічно в середньому на 1 млн. 343 тис. гол., або на 15,8 %; свиней – на 1 млн. 83 тис. гол., або на 13,6 %;

овець та кіз – на 1 млн. гол., або на 28,9 %, коней – на 201 тис. гол., або на 39,7 %.

Таблиця 2

**Поголів'я худоби та птиці сільськогосподарських підприємств України
станом на 1 січня, тис. голів**

Роки	Велика рогата худоба		Свині	Вівці та кози		Коні	Птиця всіх видів
	усього	у т.ч. корови		усього	у т.ч. вівці		
1961	13357,8	4546,5	13452,2	9175,4	9174,6	1828,5	30183,7
1971	16837,5	5417,0	15103,7	8210,7	8210,6	1311,5	56903,5
1981	21485,9	6785,5	15643,2	8436,1	8435,9	825,3	129595,2
1991	21083,3	6191,6	14071,2	7165,5	7164,1	700,9	132966,6
2001	5037,3	1851,0	2414,4	413,3	412,4	249,8	25352,9
2011	1526,4	589,1	3625,2	298,4	294,9	41,6	110561,3
2013	1437,5	565,4	3878,9	248,5	243,7	29,1	132072,5
2014*	1417,6	560,3	3792,7	233,0	228,3	28,7	127240,0
2015*	1310,2	529,2	3732,8	205,5	200,8	23,8	122077,8
2016*	1270,5	505,1	3704,0	186,9	181,4	21,2	112008,7
01.01.2016 р. в % до 01.01.1961 р.	9,5	11,1	27,5	2,0	2,0	1,2	371,1
01.01.2016 р. в % до 01.01.1991 р.	6,0	8,2	26,3	2,6	2,5	3,0	84,2
01.01.2016 р. в % до 01.01.2001 р.	25,2	27,3	153,4	45,2	44,0	8,5	441,8
Середній абсолютний приріст (спад)	-1343,0	-449,0	-1083,1	-998,7	-999,2	-200,8	9091,7
Середній темп приросту (спаду), %	-15,8	-16,3	-13,6	-28,9	-28,9	-39,7	9,3

* Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя

Джерело: розраховано авторами на основі даних [5]

Значне скорочення поголів'я всіх видів тварин відбулося за період реформування аграрних формувань у 90-ті роки. Наприклад, поголів'я корів на початок 2016 р. склало близько десятої частини від початку 1961 р., всього 6 % від початку 1991 р. і близько четвертої частини від початку 2001 р.

Отже, такі тенденції відобразились на скороченні довгострокових біологічних активів. Виключенням є поголів'я птиці, кількість якого на протязі досліджуваного періоду зростала щороку в середньому на 4,4 млн. гол., або на 2,4 %. Проте саме поголів'я птиці відноситься не до складу довгострокових

біологічних активів, а до складу поточних біологічних активів.

Так, масове виробництво курятини є найбільш вигідним видом бізнесу в тваринництві. Як свідчать дані рис. 1, якщо у 2000 р. м'ясо птиці складало всього 11,6 % від всього обсягу виробництва м'яса, то у 2015 р. – майже половину.

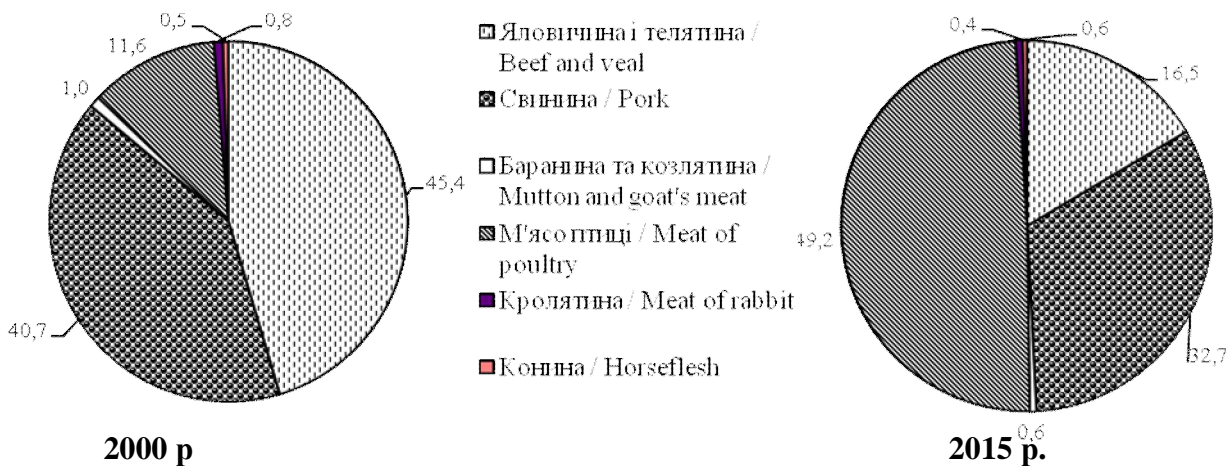

Рис. 1. Структура виробництва м'яса в Україні

Джерело: [5]

Стрімка девальвація гривні, яка має місце останні три роки, не кращим чином вплинула на показники виробництва усіх видів м'яса (а особливо яловичини). Причина цього проста – птиця є найбюджетнішим видом м'яса, а отже, ті люди, які звикли його споживати, але не мають коштів ні на яловичину, ні на свинину, переходять саме на птицю, найдешевшою з якої є курятина.

Зниження поголів'я худоби пов'язане з девальваційними процесами, оскільки вартість кормів залежить від цін на зерно. Оскільки більшість українського зерна реалізується за кордон, ціни на нього безперервно ростуть разом з курсом долара, ціни ж на м'ясо не вирости істотно.

Дані рис. 2 свідчать, що ціни на м'ясо та м'ясопродукти у найтяжчі для економіки країни періоди були нижчими від цін на інші продукти, незважаючи на те, що дана продукція є високовитратною.

Так само однією з причин скорочення є обмежений експорт продукції скотарства та свинарства українськими виробниками за кордон.

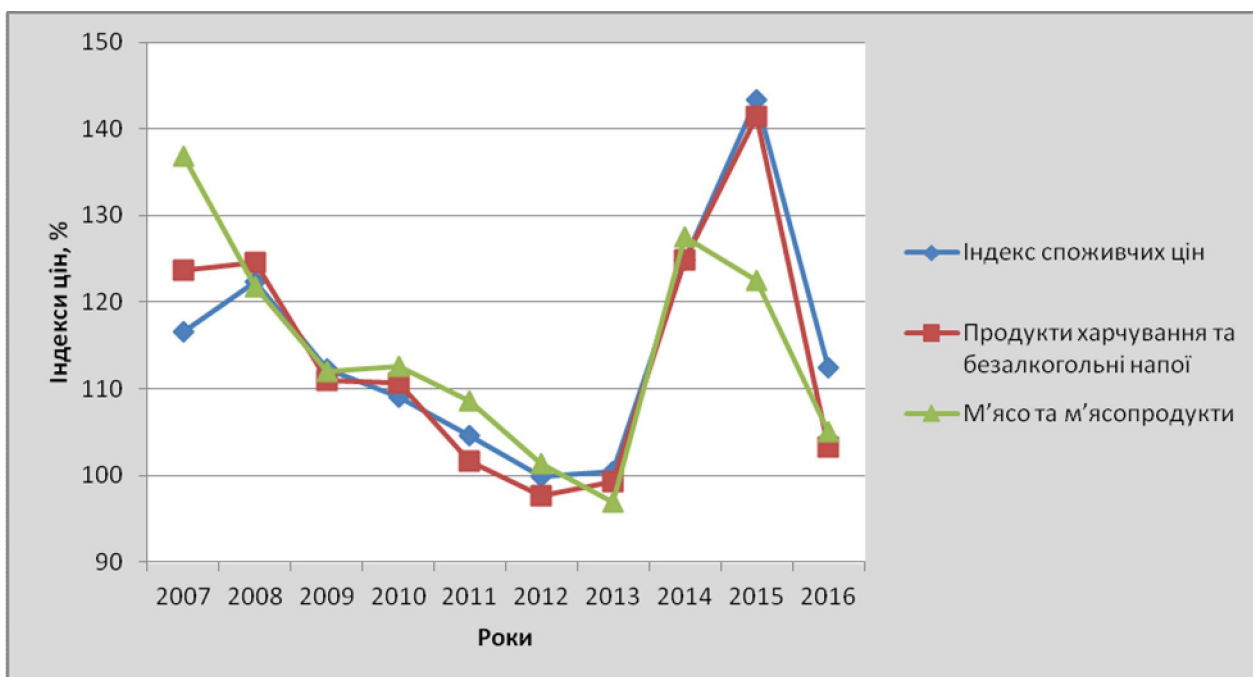

Рис. 2. Динаміка індексу споживчих цін в Україні

Джерело: побудовано авторами за даними <http://www.ukrstat.gov.ua/>

В період 2006-2012 рр. сировинний дефіцит був однією з причин стрімкого нарощування імпорту м'яса. Найбільші обсяги імпорту м'яса – 550 тис. т спостерігались в 2008 р. зросли в 14,5 разів проти рівня 2000р. (табл. 3). У ситуації, що склалась, при значному імпорті м'ясної сировини потерпають, як правило, сільськогосподарські виробники та виробники приватного сектору.

Таблиця 3

Експорт та імпорт м'яса і м'ясопродуктів в Україні, тис. т

Показники	Роки									
	2000	2006	2007	2008	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Експорт	163	82	45	28	48	79	85	118	206	221
Імпорт	38	325	245	550	378	244	269	186	93	66
Покриття імпорту експортом, %	428,9	25,2	18,4	5,1	12,7	32,4	31,6	63,4	221,5	334,8

Джерело: розраховано авторами за даними [6]

М'ясопереробні підприємства не купують їхню продукцію і закупають імпорتنу сировину, яка значно дешевша, через що вітчизняні виробники м'ясної сировини втрачають бажання розвивати власне виробництво. Внаслідок девальвації гривні імпорт м'яса суттєво зменшився, що призвело до збільшення попиту на вітчизняну сировину.

Важливим у розвитку внутрішнього ринку м'яса та м'ясопродукції є нарощування експорту та зменшення імпорту продукції. Так, ситуація покращилась в 2014-2015 рр., проте, лише за рахунок експорту продукції птахівництва. У 2015 р. Україна суттєво знизила зовнішню закупівлю м'ясної продукції. Експорт м'яса склав 221 тис. т, у 3,3 рази більше від імпорту.

Зокрема, було придбано за кордоном 61,3 тис. т м'яса птиці, 3,7 тис. т свинини, 1,2 тис. т яловичини. Разом з тим, з України було експортовано 220,6 тис. т м'яса, з них м'яса птиці – 161,3 тис. т, яловичини – 32,1 тис. т, свинини – 27,2 тис. т [6]. Таким чином, спільними зусиллями інвесторів, органів влади можна забезпечити потреби внутрішнього ринку та формувати експортний потенціал.

При формуванні операційних біологічних активів готова продукція сільського господарства входить в наступний цикл виробництва вже як засіб виробництва (приплід тварин, насіння, саджанці), і, як наслідок, виникають особливості у формуванні операційних основних засобів, а накопичення і відшкодування частини активів відбувається в натуральному виразі

Використання й відтворення довгострокових біологічних активів обмежене в часі. Дані обмеження зумовлені їх біологічними властивостями в процесі експлуатації і тісно пов'язане з функціонуванням поточних біологічних активів, вартість та структура яких наведені в табл. 4.

Таблиця 4

Вартісні і структурні показники поточних біологічних активів сільськогосподарських підприємств України на кінець року

Показники	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2015 р. (+;-) від 2013 р.
Вартість поточних біологічних активів, млн. грн.	11873,7	12094,9	14259,0	2385,3
Питома вага поточних біологічних активів у складі активів, %	3,8	3,1	2,1	-1,7
Питома вага поточних біологічних активів у складі оборотних активів, %	6,1	4,5	2,8	-3,3
Питома вага поточних біологічних активів у складі операційних оборотних активів, %	6,4	4,7	2,9	-3,4

Джерело: розраховано автором на основі даних <http://www.ukrstat.gov.ua/>

За даними табл. 4 ми можемо прослідкувати тенденцію, подібну до

довгострокових біологічних активів: вартість поточних біологічних активів зростає є при є скороченні їх частки як у складі сукупних, так і у складі операційних оборотних активів.

Галузеві особливості сільського господарства суттєво впливають на організацію і технологію виробництва і відповідно на побудову бухгалтерського обліку. До таких специфічних об'єктів обліку, яких не має жодна галузь народного господарства, належать поточні біологічні активи тваринництва, до яких, зокрема, відносяться тварини, що перебувають на вирощуванні та відгодівлі, птиця, звірі, кролі, сім'ї бджіл, худоба відбракована з основного стада, тварини, що прийняті від населення для реалізації.

Поточні біологічні активи тваринництва складають особливу групу оборотних активів. За своїм економічним змістом тварини на вирощуванні та відгодівлі, як складова поточних біологічних активів, є незавершеним виробництвом галузі тваринництва, тому що вони в результаті біологічних перетворень постійно змінюють свою масу і оцінку. Ці зміни пов'язані з витратами на утримання тварин і їх годівлю до моменту реалізації, забою, переведення до основного стада.

Згідно П(С)БО 30 «Біологічні активи», основним видом оцінки біологічних активів є справедлива вартість, яка визначається на основі цін активних ринків [2]. Проте відсутність в Україні активних ринків купівлі-продажу біологічних активів, складність застосування альтернативних методів визначення справедливої вартості, суперечність трактування принципу історичної собівартості та порушення принципу обачності, визначених Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», ускладнили використання такої оцінки в господарствах. Оскільки в Україні відсутні активні ринки біологічних активів, визначення справедливої вартості активів у більшості випадків є суб'єктивним і вимагає високого рівня кваліфікації менеджерів аграрного формування та наявності постійно оновлюваної цінової інформаційної бази.

Крім того, негативними наслідками недосконалості методично-

організаційних підходів до оцінки біологічних активів є: збільшення трудових і матеріальних витрат на збір та документальне підтвердження інформації про ринкові ціни на активи і сільськогосподарську продукцію й ведення обліку в цілому, зростання суб'єктивності даних Балансу та Звіту про фінансові результати, можливість прийняття необґрунтованих управлінських та інвестиційних рішень тощо [8].

У зв'язку з цим можемо рекомендувати декілька способів врегулювання даної ситуації. Це може бути створення локального сервісу – електронних баз даних стосовно моніторингу цін на ринках біологічних активів. Для моніторингу цін можна використовувати матеріали сайтів <https://graintrade.com.ua/>; <http://www.nibulon.com>; <http://agro-ukraine.com/ua/trade/>; <http://саженец.com.ua/sazhency-optom/>; <http://milkua.info/uk>; <http://pigua.info/uk/>. Крім цього, ми поділяємо думку [9], що альтернативним джерелом інформації про ціни можуть бути статистичні бюлетені обласних Головних управлінь статистики. Проте при цьому слід зауважити, що в бюлетенях ціни вказуються лише в розрізі споживчих цін на продукти харчування, тобто, ціни є роздрібними. Крім того, розробка такого сервісу є доцільною тільки для великих інтегрованих аграрних формувань не тільки з позицій високої вартості, але й з позицій спрощення здійснення внутрішнього аудиту.

Другим способом є створення даного сервісу на сайті Міністерства аграрної політики та продовольства України. Це не тільки допоможе спростити контролінгові процедури аграрним підприємствам, але й зовнішнім аудиторам, податковій службі в здійсненні процедур перевірок.

В будь-якому випадку, основною умовою для цього має бути постійний доступ до мережі Інтернет і наявність якісного програмного забезпечення, а з цим в багатьох аграрних територіях існує проблема, оскільки часто відсутнє покриття мережею.

На нинішній час організація обліку поточних біологічних активів тваринництва і витрат на їх перетворення не може сформувати якісне

інформаційне забезпечення потреб управлінського персоналу, особливо для прогнозування фінансових потоків великих аграрних формувань. Основою аналітичного обліку поточних біологічних активів і витрат на їхнє перетворення є номенклатура об'єктів тварин і витрат на їх утримання. Аналітичний облік за всіма субрахунками ведеться в розрізі матеріально відповідальних осіб (ферм, відділків тощо) за такими виробничими і віковими групами [3]:

1. Велика рогата худоба: телички на випоюванні; бички на випоюванні; телички на дорощуванні; бички на дорощуванні; телиці для ремонту стада; корови-первістки для реалізації; корови - донори ембріонів.

2. Свині: підсосні свинки під матками; підсосні кабанчики під матками; свинки на дорощуванні; кабанчики на дорощуванні; ремонтні свинки; ремонтні кабанчики; свинки, що перевіряються.

3. Вівці: ярки народження поточного року; баранчики народження поточного року; ярки народження минулих років; баранчики народження минулих років; переярки. Облік за кожною групою ведеться окремо за рунами: тонкорунні, напівтонкорунні, напівгрубововняні, грубововняні.

4. Кози: молодняк народження поточного року; молодняк народження минулого року.

5. Коні: молодняк робочих коней (за роками народження і статтю); молодняк племінних коней (за роками народження і статтю).

6. Тварини на відгодівлі: доросла худоба переведена з основного стада на відгодівлю і нагул за видами худоби (велика рогата худоба, свині, вівці, кози).

7. Птиця: кури яєчного напрямку: молодняк; маточне стадо несучок .

У Звіті про стан тваринництва (ф. № 24 річна) молодняк великої рогатої худоби відображають за такими групами: телята до 1 року; телиці від 1 до 2 років запліднені; телиці від 2 років і старші запліднені; худоба м'ясного напрямку [9].

Отже, виникає розбіжність формування груп тварин, дані бухгалтерського і статистичного обліку не збігаються для аналізу і планування

поточних біологічних активів.

Важливим завданням побудови системи менеджменту в аграрному підприємстві є збір, групування, систематизація та аналіз отриманої інформації про господарські операції з надходження, руху і вибуття біологічних активів в процесі господарської діяльності з метою прийняття обґрунтованих і вчасних управлінських рішень.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, в управлінні операційними біологічними активами в сільськогосподарських підприємствах слід враховувати такі специфічні особливості:

- одержання продукції та витрати на виробництво тривають упродовж року нерівномірно;
- витрати узагальнюють за видами й обліковими групами рослин і тварин;
- собівартість операційних біологічних активів залежить від обсягу витрат на основне виробництво;
- при веденні обліку операційних біологічних активів використовується специфічна система документообігу, сформована для сільського господарства;
- в процесі функціонування операційних біологічних активів виробничий цикл може тривати від кількох місяців до року, в результаті обчислення собівартості здійснюється в кінці року [10], що ускладнює побудову системи контролінгу.

При цьому основними завданнями управління операційними біологічними активами в сільськогосподарських підприємствах пропонуємо вважати наступні:

- постійне забезпечення менеджерів аграрної організації оперативною інформацією про наявність і склад операційних біологічних активів;
- своєчасне та правильне оформлення документів за операціями та забезпечення достовірних даних про всі зміни;
- контроль за збереженням операційних біологічних активів на всіх

етапах їх кругообігу;

- коректне визначення справедливої вартості операційних біологічних активів;

- створення оперативних баз даних стосовно моніторингу цін на ринках біологічних активів;

- формування достовірної обліково-аналітичної інформаційної системи, в якій інформація буде оперативно формуватись і аналізуватись керівниками виробничих підрозділів, так як вони безпосередньо приймають участь у виробничих процесах, пов'язаних з перетвореннями операційних біологічних активів

- удосконалення системи внутрішніх комунікацій за допомогою мережі Інтернет.

Зважаючи на дані пропозиції, перспективними будуть дослідження з удосконалення організації бухгалтерського обліку та контролінгу операційних біологічних активів, а також з формування процесної моделі управління операційними біологічними активами.

Література

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 лютого 2013 р. за № 336/22868 [Електронний ресурс]: Офіційний ВЕБ-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0885-08>.

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджено наказом Міністерства фінансів України від 18 листопада 2005 р. 5 № 790, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 грудня 2005 р. за № 1456/11736. [Електронний ресурс]: Офіційний ВЕБ-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0885-08>.

3. Огійчук М.Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами: Підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та

ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – 6-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.

4. Сук Л.К. Фінансовий облік: Навч. посіб. / Л.К. Сук, П.Л. Сук. – 3-тє вид., переробл. і доповн. – К.: Знання, 2016. – 663 с.

5. Сільське, лісове та рибне господарство [Електронний ресурс]: Офіційний ВЕБ-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm

6. Статистичний збірник «Зовнішня торгівля України товарами та послугами» [Електронний ресурс]: Офіційний ВЕБ-сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ10_u.htm

7. Клименко О.П. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку поточних біологічних активів тваринництва/ О.П. Клименко // Вісник ЖДТУ. – 2011. – №1. – С.94-97.

8. Гончаренко Н.В. Проблеми та перспективи застосування справедливої вартості біологічних активів в сільському господарстві / Н.В. Гончаренко // Облік і фінанси АПК. – 2008. – № 1. – С.86-91.

9. Інструкція щодо заповнення форм державних статистичних спостережень № 24 «Стан тваринництва» (річна та місячна) зі змінами від 14.06.2013 р. [Електронний ресурс] : Офіційний ВЕБ-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0885-08>.

10. Кононенко В.А. Актуальні питання обліку витрат на виробництво продукції тваринництва / В.А. Кононенко // Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки.–Вип.49, 2009.– С. 84–91.

АННОТАЦІЯ

Смирнова Н.В., Дидур А.И. Специфика управления операционными биологическими активами сельскохозяйственных предприятий

Детализированы понятия операционных биологических активов сельскохозяйственных предприятий и элементы в их составе. Исследованы

особенности формирования операционных биологических активов в аграрном бизнесе. Проведен анализ динамики изменения стоимости и доли долгосрочных и текущих операционных биологических активов сельскохозяйственных предприятий Украины в составе совокупных активов. Выявлены факторы, повлиявшие на изменение стоимостных и структурных показателей операционных биологических активов сельскохозяйственных предприятий. Выявлены проблемы управления операционными биологическими активами в аграрных формированиях Украины и намечены пути их решения.

Ключевые слова: *активы; операционные биологические активы; управления; сельское хозяйство; учет; растениеводство; животноводство.*

SUMMARY

Smyrnova N.V., Didur H.I. Specificity of farm's operational biological assets

Concept of operational biological assets of agricultural enterprises and elements in their composition have been detailed. The features of formation of biological assets operating in the agricultural business have been researched. The analysis of the changes dynamics in Ukrainian agricultural enterprise's long-term and current operating biological assets value and their share within total assets have been carried out. Factors that influenced the change in value and structural performance indicators of agricultural enterprise's biological assets have been disclosed. Problems of operational biological assets in Ukrainian agricultural enterprises and the ways of their solutions have been identified.

Keywords: *assets; operating biological assets; management; Agriculture; accounting; plant growing; livestock.*